

Surun kohdatessa

Pirkkalan seurakunnan
opas hautausjärjestelyihin

2023

*Herra on minun paimeneni,
ei minulta mitään puutu.*

*Hän vie minut vihreille niityille,
hän johtaa minut vetten ääreen,
siellä saan levätä.*

*Hän virvoittaa minun sieluni,
hän ohjaa minua oikeaa tietä
nimensä kunnian tähden.*

*Vaikka minä kulkisin pimeässä laaksossa,
en pelkäisi mitään pahaa,
sillä sinä olet minun kanssani.
Sinä suojelet minua kädelläsi,
johdatat paimensauvallasi.*

*Sinä katat minulle pöydän
vihollisteni silmien eteen.
Sinä voitelet pääni tuoksuvalla öljyllä,
ja minun maljani on ylitsevuotavainen.*

*Sinun hyvyytesi ja rakkautesi ympäröi minut
kaikkina elämäni päivinä,
ja minä saan asua Herran huoneessa
päivieni loppuun asti.*

Psalmi 23

Sinulle surussasi

Hän on poissa.
Jäljellä on kuva pöydällä.
Sitä ei oikein vielä tajua, mitä on tapahtunut.
Vastahan hän oli tuossa vierellä.
Missä hän on nyt?
Onneksi on muistot.

Raamatussa, Saarnaajan kirjassa sanotaan,
että kaikella on aikansa.
Elämä on ihme, ja kuolema arvoitus.
Kuitenkin ne kuuluvat jotenkin yhteen.
Eivät ne lopulta ole edes niin kaukana
toisistaan, ja kuitenkin niiden välillä on
valtava ero.

Sanat ovat nyt vähissä. Saa ollakin.
Onneksi rakkaus jää.
Se on kaikista suurin.
Rakkaus kantaa kuoleman rajan yli.

Ennen hautajaisia

Kuoleman tapahduttua

Läheisen kuoltua voidaan viettää rukoushetki. Hiljentyminen sisältää esimerkiksi tutun virren, raamatunlukua, rukousta ja jäähyväisten jättämisen. Rukoushetki voidaan pitää heti kuoleman jälkeen tai myöhemmin vainajaa noudettaessa. Se voidaan toteuttaa potilashuoneessa, sairaalan tai terveyskeskuksen kappelissa tai kotona. Sitä ohjaa sairaalapastori, oman seurakunnan pappi tai joku vainajan läheisistä.

Äkillisen ja järkyttävän menetyksen kohdanneille omaisille Pirkkalan terveyskeskus tarjoaa kriisiapua. Kriisiapua voi myös itse pyytää. Samoin seurakunnan papin tai diakoniatyöntekijän kanssa voi sopia tapaamisen, kun tarvitsee keskusteluapua. Seurakunnan työntekijään voi olla yhteydessä, vaikka ei jaksaisi puhua. Läsnäolollakin on paikkansa.

Suruliputus

Yleisen tavan mukaan vainajan kotitalon lippu pidetään kuolinpäivänä puolitangossa, jos liputusaika jää lyhyeksi, liputetaan seuraavana päivänä.

Suruliputus alkaa:

1. Vedä lippu salossa ylös asti.
2. Laske lippua kolmanneksen tangon mittaa alas niin, että lipun alareuna on salon puolivälissä.

Liputus päättyy:

1. Vedä lippu ensin salon huippuun.
  2. Laske lippu alas.
-

Vanhan tavan mukaan siunauspäivänä lippu nostettiin ylös siunauksen jälkeen. Nykyään se jätetään usein koko päiväksi puolitankoon. Hautauspäivänä suruliputetaan vainajan kotona ja muistotilaisuuden pitopaikassa.

Hautajaisjärjestelyt seurakuntatoimistossa ja hautaustoimistossa

Samalla kun yritetään ymmärtää tapahtunutta, on myös hoidettava käytännön asioita. Hautausjärjestelyt voi tehdä itse käymällä Pirkkalan seurakunnan toimistossa, Suupantie 10, tai soittamalla p. 03 342 7300. Päivystävä pappi on tavattavissa seurakuntatoimistossa maanantaisin ja tiistaisin klo 9.30–12. Seurakuntatoimistossa sovitaan hautaan siunaamisen aika ja paikka sekä hautaustapa ja hautapaikka. Sieltä saa tiedon myös vuorossa olevasta papista ja kanttorista. Omaisilla on myös oikeus esittää toivomus papista.

Myös hautaustoimistoon on tarpeen ottaa yhteys. Tuolloin valitaan ainakin arkku - tarvittaessa myös urna - sekä sovitaan vainajan kuljetuksesta odottamaan hautausta. Hautaustoimisto auttaa myös hautajaisjärjestelyissä.

Saattohartaus, vainajan katsominen ja kuljetus

Saattomatka alkaa usein TAYS:n, terveyskeskuksen tai Pirkankoivun kappelista. Vainajan katsominen ja hyvästely auttaa kuoleman kohtaamisessa ja tukee surutyötä. Kappelissa on mahdollista nähdä vainaja ja viettää arkun

äärellä muisto- tai rukoushetki. Lopuksi arkku tuodaan Pirkkalan Vanhalle kirkolle odottamaan hautaan siunaamista.

Vainajan katsominen on mahdollista myös Vanhan kirkon ruumishuoneella ennen siunaustilaisuuden alkua.

Sanomakellot

Sanomakellot ovat vanha kristillinen perinne. Omaisten niin toivoessa tulokellot soitetaan silloin, kun vainaja tuodaan Vanhan kirkon ruumishuoneelle.

Hautauslupa

Hautaaminen edellyttää hautauslupaa. Omaiset saavat hautausluvan joko vainajan hoidosta vastanneelta tai kuolinsyyn todenneelta lääkäriltä. Omaisten on toimitettava hautauslupa Pirkkalan seurakunnan toimistoon.

Pienmuistolehto hautausmaan D-osastossa.

Hautautavan valinta

Pirkkalan seurakunnan hautausmaa on Pirkkalan Vanhan kirkon ympärillä. Hautausmaalla on sekä käyttöön palautuneita että uusia arkku- ja uurnahautapaikkoja. Lisäksi kirkon pääoven lähellä sijaitsee muistolehto ja D-osastossa pienmuistolehto.

Arkkuhautauksessa ennen haudan kaivamista omaiset sopivat hautaustoimiston/kiviliikkeen kanssa hautamuistomerkin ja mahdollisten reunakivien poistamisesta. Hautamuistomerkki tulee poistaa haudalta viimeistään hautausviikkoa edeltävänä perjantaina.

Omaiset huolehtivat kaikista hautamuistomerkkien siirtotöistä ja takaisin asentamisesta, myös reunakivistä.

Seurakunta huolehtii haudan kaivamisen, peittämisen ja alkukunnostuksen. Omaisten toivotaan poistavan lakastuneet kukkalaitteet hautajaisten jälkeen haudalta. Seurakunta poistaa haudalle jääneet kukkalaitteet hautausmaan töihin sopivalla aikataululla.

Seurakunta laittaa uusille arkku- ja uurnahaudoilte puisen ristin, johon tulee vainajan nimi. Puuristi saa olla paikalla kiven asentamiseen asti.

Muistomerkistä on tehtävä ennen sen valmistamista suunnitelma, jonka tarkistaa ja hyväksyy seurakuntapuutarhuri. Muistomerkki asennetaan sulan maan aikana ja mielellään vasta muutaman

kuukauden jälkeen hautauksesta, jotta hauta on riittävästi tiivistynyt.

Uurnahautauksessa seurakunta kaivaa haudan. Edellä hautakivistä kerrottu koskee soveltuvien osien myös uurnahautoja. Uurnan luovuttamisen ja maahan kätkemisen ajankohta sovitaan seurakuntatoimistossa.

Uurna luovutetaan omaisille Vanhalla kirkolla, jossa on tätä varten erityinen kappelitila. Uurnan maahan kätkemisessä opastaa suntio ja paikalla ovat yleensä vainajan lähiomaiset.

Usein omaiset peittävät uurnahaudan itse. Uurnan maahan kätkemisessä voi käyttää virsikirjan takaosan maahan kätkemisen kaavaa. Omaiset voivat pyytää papin paikalle.

Kun vainajan tuhka sijoitetaan muistolehtoon, hautausmaan työntekijät kätkevät sen maahan ilman uurnaa, ja vain he tietävät tuhkan sijainnin. Seurakunnan kanssa sovitaan muistolehdon muuriin tai pienmuistolehdon hautakiveen kiinnitettävästä vainajan nimikyltistä.

Tarjolla olevia hautapaikkoja voi käydä katsomassa ennen valintaa. Seurakuntapuutarhuri ja muu hautausmaan henkilökunta opastavat mielellään.

Arkun valinta

Omaiset valitsevat haluamansa arkun. Niin sanottuja arkun kantokahvoja ei välttämättä tarvita. Seurakunta antaa käyttöön sopivat liinat sekä

arkun kantamista että maahanlaskua varten.

Käytettävissä on myös arkkuvalba, jolla arkku voidaan verhota kauniisti siunaustilaisuuden ajaksi. Arkkuvalban päälle ei voi laskea kukkia siunaustilaisuudessa.

Siunauspaikka ja -aika

Yleensä siunaustilaisuudet ovat Vanhassa kirkossa, mutta myös Pirkkalan kirkkoa voidaan käyttää. Vanhassa kirkossa on tilaa noin 150 hengelle.

Yleisimmät hautauspäivät ovat perjantai ja lauantai. Hautauksia ei toimiteta joulun ja juhannusaattoina, pitkäperjantaina, pääsiäislauantaina ja itsenäisyyspäivänä. Myös pyhäinpäivänä Pirkkalan Vanha kirkko on varattu vainajien muistopäivän tilaisuuksiin.

Yhteydet pappiin ja kanttoriin

Pappi ottaa yhteyden omaisiin noin viikkoa ennen siunaamista ja sopii tapaamisesta. Tapaaminen voidaan järjestää omaisten luona, vainajan kotona tai seurakunnan tilassa. Tällöin käydään läpi omaisia kohdannutta surua, muistellaan vainajan elämää ja sovitaan siunaus- ja muistotilaisuuden järjestelyistä.

Siunaus- ja muistotilaisuuden virsitoiveet kulkevat kanttorille papin kautta. Muusta siunaustilaisuuden musiikista sovitaan kanttorin kanssa. Siunaustilaisuuden luonteeseen sopii hengellinen musiikki.

Hautajaiset

Ennen siunaustilaisuuden alkua

Omaisten käytössä on Vanhan kirkon takana sijaitseva Kirkkotupa. Punaisessa tiilirakennuksessa on omaistenuone ja wc-tilat.

Pirkkalassa on ollut tapana, että kantajat (6 henkilöä) kokoontuvat ruumishuoneen edustalle 15–20 minuuttia ennen siunaustilaisuuden alkua. Suntion opastamana he kantavat arkun kirkon pääovesta kirkkoon siten, että arkun pääpuoli on alttariin päin. Jos omaiset niin haluavat, arkku voidaan kantaa sisälle myös siunaustilaisuuden alkumusiikin aikana. Mikäli kantajia ei löydy omaisista, voidaan hautaustoimiston ja seurakunnan puolelta selvittää muita kantajavaihtoehtoja.

Vanha perinne on, että lähimmät omaiset asettuvat etupenkkiin, ovelta katsottuna oikealle puolelle. Pappi, kanttori ja suntio ohjaavat tilaisuuden kulkua antaen tarvittavan opastuksen.

Kukkien laskeminen

Kukkatervehdysten laskemisessa on eri vaihtoehtoja, joista sovitaan papin kanssa. Perinteisesti kukat on laskettu siunaustoimituksen päätteeksi. Toinen vaihtoehto on laskea kukat siunaustilaisuuden alussa. Kukat voi laskea myös siunaustoimituksen keskellä. Kukat voidaan laskea arkun päälle tai arkun sivuille.

Jos omaiset haluavat, kukat voidaan laskea vasta haudalla. Tämä sopii erityisesti kesään ja pieniin hautajaisiin. Surusidontoihin on saatavilla myös maatuvia materiaaleja, joita voi kysyä kukkakaupasta.

Kukkalaitteiden lisäksi voivat omaiset toivoa, että vainajaa muistetaan yhdellä

Siunaustilaisuuden kulku pääpiirteissään

Alkusoitto
Virsi
(Kukkien laskeminen)
(Virsi)
Siunaaminen
(Virsi)
(Kukkien laskeminen)
Virsi
Päätösmusiikki

---

ruusulla. Näitä tilanteita varten kirkossa on maljakot ja jalalliset vaasit. Yksittäiset ruusut voi laskea arkun päälle.

Arkun kantaminen kirkosta autoon tai haudalle

Siunaustilaisuuden lopussa pappi opastaa, miten jatketaan. Yleensä toimitaan niin, että ennen päätösmusiikkia arkun ympäriltä haetaan kukkalaitteet. Saattoväki pukee päällysvaatteet käy odottamaan kirkonpenkkien väleihin. Sen jälkeen kantajat asettuvat arkun luo. Päätösmusiikin alettua kantajat lähtevät liikkeelle suntion johdolla ja muu saattoväki seuraa heitä.

Uurnahautauksessa arkku viedään ulkona odottavaan autoon, saattoväki kokoontuu kirkon portaille ja edustalle. Ennen auton lähtöä voidaan vielä yhdessä laulaa. Kun auto on poistunut näkyvistä, kukat voidaan lopuksi viedä hautapaikalle uurnaa odottamaan. Muistolehtoon tai muualle

haudattavien kukkatervehdyksiä varten on paikka muistolehdon edessä.

Arkkuhautauksessa suntio opastaa haudalle ja ohjaa hautaan laskemisessa. Perinteisen kristillisen hautaustavan mukaan vainaja haudataan itä-länsisuunnassa, katse kohti auringon nousua. Vertauskuvallisena ajatuksena on, että hän näin jää odottamaan idästä koittavaa ylösnousemuksen aamua.

Lähiomaiset voivat heittää hautaan hiekkaa tai kukkia. Sen jälkeen hauta peitetään katteella. Jos kukkatervehdykset on laskettu kirkossa, ei kukkien asettelussa tarvitse noudattaa vuorojärjestystä. Kummulle voi tuoda useamman kukkalaitteen samanaikaisesti, sitä mukaa kun ympärillä on tilaa. Kun kukat on aseteltu kummulle, on yleensä laulettu vielä esimerkiksi virsi 30 *"Maa on niin kaunis"* tai 377: 1,2 *"Sun haltuus rakas Isäni"*.

Valokuvaus siunaustilaisuudessa

Hautaustapoihin kuuluu, että valokuvataan ja videokuvataan hienotunteisesti ja tilaisuuden sisältöä häiritsemättä. Omaiset voivat pyytää pappia ilmoittamaan ennen tilaisuuden alkua, että kuvauksen hoitaa tehtävään erikseen pyydetty henkilö.

Muistotilaisuus

Kutsu muistotilaisuuteen voidaan esittää henkilökohtaisesti etukäteen, kuolinilmoituksen yhteydessä, mahdollisessa siunaustilaisuuden käsiohjelmassa tai siunaustilaisuuden päätyttyä haudalla.

Seurakunta vuokraa muistotilaisuutta varten tiloja Pirkkalan kirkolta, Kirkkoveräjältä ja Pappilasta. Käytäntönä Pirkkalan seurakunnassa on, että siunaava pappi osallistuu muistotilaisuuteen, elleivät omaiset toisin toivo. Seurakunnan tiloissa pidettävään muistotilaisuuteen osallistuu pyydettyäessä ja aikataulun salliessa myös kanttori.

Muistotilaisuudesta on hyvä puhua papin kanssa samassa yhteydessä kun käydään läpi siunaustilaisuuden kulku. Näin varmistetaan, että vainajan persoona ja

---

Seurakunnan tiloihin mahtuu saattoväkeä:

Pirkkalan kirkon seurakuntasali 120
Pirkkalan kirkon kerhotila 30
Kirkkoveräjä, seurakuntasali 60
Kirkkoveräjä, seurakuntasali + kirkkosali 120
Pappila 40

---

omaisten toiveet tulevat huomioituiksi. Nimensä mukaisesti muistotilaisuudessa muistellaan vainajaa ja ajatellaan sitä hyvää, mikä poismenneen ihmisen kautta on tullut yhteiseen elämään. Samalla etsitään toivon näköaloja surun keskelle.

Muistotilaisuus alkaa yleensä yhteisellä aterialla tai kahvilla. Tätä voi edeltää virsi tai rukous. Jos muistotilaisuus alkaa yhteisellä aterialla, on ohjelmaosuus tavallisesti ruokailun ja kahvin välissä. Jos muistotilaisuus alkaa kahvilla, on ohjelmallinen osuus yleensä sen jälkeen.

Muistotilaisuuden ohjelmassa on yleensä virsiä, mahdollisesti muutakin musiikkia, adressien luku, puheita, yhteistä muistelua ja rukouksia. Pappi voi tarvittaessa juontaa tämän osuuden. Aina tuntuu hyvältä, jos joku saattoväestä muistelee vainajaa, hänen elämäänsä ja yhdessä koettuja hetkiä.

Kirkkoon kuulumattoman hautajaiset

Myös kirkkoon kuulumaton henkilö voidaan tietysti edellytyksin siunata. Kirkkojärjestyksen mukaan kirkkoon kuulumattoman henkilön siunaaminen on mahdollista, jos omaiset niin toivovat eikä vainaja ole eläessään selvästi ilmaissut tahtovansa toisin. Kirkkoon kuulumattoman siunaamisen edellytyksistä keskustellaan papin kanssa ennen kuin haudataan siunaamisesta sovitaan. Välillä omaisten ja vainajan tahdon yhteen sovittaminen voi olla vaikeaa. Yhteinen keskustelu voi auttaa hyvän ratkaisun löytämiseen.

Hautajaisten jälkeen

- Kirkkoon kuuluvaa vainajaa muistetaan seuraavan sunnuntain jumalanpalveluksessa, ellei omaisten kanssa toisin sovita.
- Lakastuneiden kukkalaitteiden siistiminen pois haudalta.
- Perunkirjoitus (3 kuukauden kuluessa kuolemasta).
- Hautamuistomerkin hankinta.
- Haudanhoidon järjestäminen (seurakunnalta voi ostaa haudanhoitopalveluja).
- Seurakunta järjestää kahdesti vuodessa sururyhmän läheisensä menettäneille ja kutsuu pyhäinpäivänä iltakirkkoon.

Mistä apua suruun?

Hautajaisten jälkeen alkaa arki. Suru kulkee matkassa eri tavoin. Sille on hyvä antaa tilaa. Suru ei häviä kiirehtimällä, se on vain elettävä läpi omassa tahdissaan. Vuodenkierrossa suru saa erilaisia ulottuvuuksia. Niistä on hyvä puhua myös jonkun toisen kanssa. Seurakunnan papit ja diakonit ovat käytettävissä.

Sururyhmät

Sururyhmässä käydään yhdessä läpi suruun liittyviä asioita ja tunteita sekä etsitään tietä eteenpäin muuttuneessa elämäntilanteessa. Jokainen osallistuu keskusteluun sen verran kuin hyvältä tuntuu. Ryhmä kokoontuu kahdesti vuodessa: syksyllä pyhäinpäivän jälkeen ja kevättalvella. Kokoontumiskertoja on 4–5. Sururyhmistä voi kysyä lisää diakoniatyöntekijältä tai jättää yhteydenottopyynnön seurakunta-toimistoon. Ryhmien alkamisesta ilmoitetaan myös seurakunnan verkkosivuilla.

Hautajaisten muistilista

- suruviesti läheisille
- papin, siunausajan ja -paikan sekä hautapaikan valinta ja varaus seurakunnasta
- hautaustoimistossa asiointi, arkun/uurnan hankkiminen
- hautausluvan toimittaminen seurakunnalle
- siunaustilaisuuden suunnittelu
- papin tapaaminen
- mahdollinen käsiohjelma
- muistotilaisuuden suunnittelu
- paikka
- tarjoilu
- tilaisuuden kulku
- valokuva vainajasta
- kuolinilmoitukset ja kutsut hautajaisiin
- kukat
- suruliputus kuolin-/siunauspäivänä

Pirkkalan seurakunnan seurakuntatoimisto

Suupantie 10
33960 Pirkkala
03 342 7300

ma-ti ja to-pe klo 9–12 ja 13–15.
Keskiviikkoisin seurakuntatoimisto on suljettu.

pirkkalanseurakunta.fi

Seurakuntapuutarhuri

Elina Vanhatalo
0500 908 078
elina.vanhatalo@evl.fi

Pirkkalan Vanha kirkko ja hautausmaa

Anian rantatie 226

Pirkkalan kirkko

Arokuja 8

Kirkkoveräjän seurakuntatalo

Kouluportinkuja 1

Pappila ja väentupa

Pappilantie 65

PIRKKALAN
SEURAKUNTA

©Pirkkalan seurakunta 03/2023